

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ شناسی

دوره پیش دانشگاهی

رشته علوم انسانی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

نام کتاب : تاریخ‌شناسی - ۳۰۲/۱

مؤلفان : محسن جعفری مذهب، مسعود جوادیان، عبدالرسول خیراندیش، محسن رستمی گورانی،

سیدحسین رضوی خراسانی، منصور صفت‌گل، جواد عباسی و مهدی فراهانی منفرد

با همکاری حشمت‌الله سلیمی

زیر نظر شورای برنامه‌ریزی گروه تاریخ

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹،

وبسایت : www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی

طراح جلد : مریم کیوان

صفحه‌آرا : راحله زادفتح‌اله

حروفچین : فاطمه باقری مهر

مصحح : شاداب ارشادی، معصومه صابری

امور آماده‌سازی خیر : فاطمه پزشکی

امور فنی رایانه‌ای : حمید ثابت کلاچاهی، پیمان حبیب‌پور

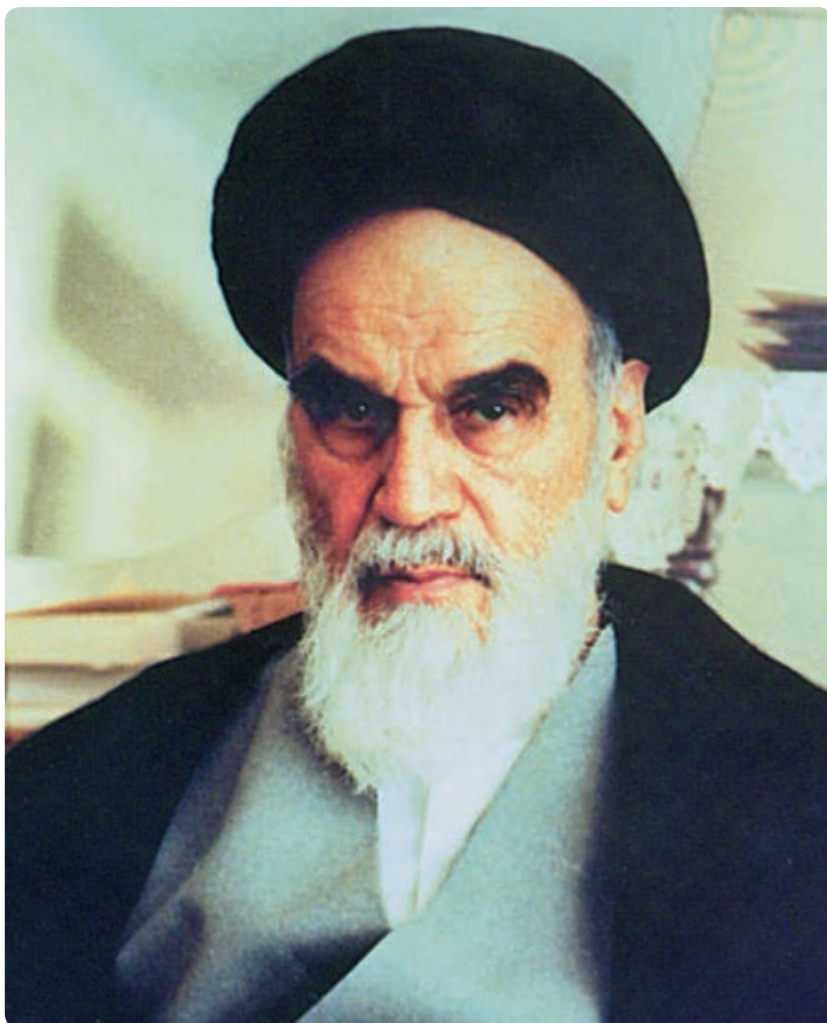
ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارویخش)

تلفن : ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ نوزدهم ۱۳۹۳

حق چاپ محفوظ است.

دین‌های بزرگ پیامبران سابق و دین بسیار بزرگ اسلام در عین حالی که یک دستشان به کتاب‌های آسمانی و برای هدایت مردم [بود]، دست دیگر [شان] به اسلحه‌ها بود. ابراهیم خلیل سلام الله علیه با یک دست صحف را داشت و با دست دیگر تبر برای سرکوبی بت‌ها. موسای کلیم سلام الله علیه با یک دست تورات را داشت و با دست دیگر عصا، عصایی که فرعونیان را به خاک مذلت کشاند، عصایی که اژدها بود، عصایی که خیانتکاران را می‌بلعید. پیغمبر بزرگ اسلام با یک دست قرآن را داشت و با دست دیگر شمشیر، شمشیر برای سرکوبی خیانتکاران و قرآن برای هدایت. آنها که قابل هدایت بودند، قرآن راهنمای آنها بود و آنهایی که هدایت نمی‌شدند و توطئه‌گر بودند شمشیر بر سر آنها.

حضرت امام خمینی (ره)

فهرست

سخنی با دانش آموزان گرامی

سخنی با دبیران گرامی

۱	انسان و تاریخ	درس اول
۱۳	زمان و اهمیت آن در تاریخ	درس دوم
۲۹	جغرافیا بستر تحولات تاریخی	درس سوم
۴۲	دنیای پر رمز و راز افسانه‌ها و حماسه‌ها	درس چهارم
۵۶	آثار باستانی، رمز تاریک و روشن تاریخ	درس پنجم
۷۴	سکه‌ها آیینۀ گذشته‌ها	درس ششم
۸۴	هنر و تاریخ	درس هفتم
۹۶	ادبیات و تاریخ	درس هشتم
۱۱۷	سفرنامه، گشت و گذار در سرزمین‌ها	درس نهم
۱۲۶	زندگی‌نامه‌ها و تاریخ	درس دهم
۱۳۶	اسناد تاریخی	درس یازدهم
۱۴۶	نشریه‌ها و تاریخ‌نویسی	درس دوازدهم
۱۵۵	مورخان و تاریخ ایران	درس سیزدهم
۱۶۴	مورخان و تاریخ جهان	درس چهاردهم

معلمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آمان می‌توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۳۶۳/۱۵۸۵۵ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار (Email)

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفترتالیف کتاب های درسی ابتدایی متوسطه نظری

سخنی با دانش آموزان گرامی

دانش آموزان گرامی، این کتاب هم چون کتاب‌های تاریخی که در سال‌های قبل خوانده‌اید، تاریخ سیاسی - اجتماعی ایران یا سایر کشورها نیست؛ این کتاب در پی ارائه مطالبی برای شناخت خود تاریخ است؛ علم تاریخ، مورخان و شیوه‌های پژوهش آنان، علوم مرتبط با تاریخ و... در این کتاب بررسی می‌شود.

تاریخ چگونه علمی است؟ چه رابطه‌ای با سایر علوم دارد؟ مورخان برای نوشتن مطالب تاریخی از چه شیوه‌هایی استفاده می‌کنند، منابع مورد استفاده مورخان در پژوهش‌های تاریخی چیست؟ این‌ها نمونه‌هایی از پرسش‌هایی است که در این کتاب با پاسخ آن آشنا می‌شوید.

برای فهم بهتر مطالب این کتاب، شایسته است کتاب‌های درسی سال‌های قبل را مرور کنید؛ هر چند مروری ذهنی و تخیلی. با مطالعه این کتاب هم آموخته‌های قبلی شما پایدارتر، معنادارتر و گسترده‌تر می‌شود و هم از علم تاریخ تصویری واقعی پیدا می‌کنید؛ در نتیجه برای ادامه یا عدم ادامه تحصیل در این رشته می‌توانید آگاهانه تصمیم بگیرید. اگر در سال‌های گذشته به هر علت از درس تاریخ دل خوشی نداشتید، پیش‌بینی می‌کنیم امسال از آن خوششان بیاید! قبول ندارید؟ امتحان کنید!

سخنی با دبیران گرامی

همان‌گونه که می‌دانید کتاب تاریخ‌شناسی در میان کتاب‌های درسی تاریخ در دهه گذشته بیشترین رضایت مخاطبان را به همراه داشته و گاهی نو در عرصه تألیف کتاب‌های درسی به‌شمار می‌رود. با این حال این کتاب خالی از اشکال و ایراد نبود و تدریس آن در طول چندین سال (آن هم بدون تغییر) کاستی‌های آن را بر همگان آشکار کرده بود. به همین دلیل گروه تاریخ براساس رویه جاری در دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، ابتدا به تهیه راهنمای درس تاریخ دوره پیش‌دانشگاهی اقدام کرد؛ و سپس با در نظر گرفتن نتیجه نظرسنجی مربوط به راهنما، به اصلاح راهنما اقدام کرد. کتاب حاضر براساس راهنمای مذکور تهیه شده است. همان‌گونه که می‌بینید، برخی از درس‌های این کتاب کاملاً جدیدالتألیف است؛ در برخی دیگر اصلاحاتی انجام شده و برخی نیز در هم ادغام شده‌اند. ضمن آرزوی توفیق برای شما، لازم می‌دانیم درباره تدریس این کتاب نکاتی را به شرح ذیل یادآوری نماییم:

۱- از جمله اهداف دوره پیش‌دانشگاهی تعمیق آموزش دروس تخصصی دوره دبیرستان و فراهم آوردن زمینه مناسب و آمادگی لازم جهت ادامه تحصیل در دوره‌های آموزش عالی است. در برنامه‌ریزی، طراحی و تألیف کتاب حاضر، کوشش شده است که حتی‌الامکان اهداف مذکور جامعه عمل بیوشد.

۲- امروزه برنامه ریزان درسی و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت به دلیل تراکم و گستردگی روزافزون اطلاعات در عصر حاضر، فراگیری روش آموزش را بر ارائه اطلاعات مربوط به هر رشته از دانش بشری مقدم می‌دانند و بر این امر تأکید می‌ورزند. تألیف کتاب حاضر، گامی در این باره به شمار می‌رود.

۳- با توجه به بند یکم، توصیه می‌شود از دانش‌آموزان خواسته شود، کتاب‌های درسی تاریخ سال‌های گذشته خود را یک بار دیگر مرور نمایند تا در یادگیری مباحث این کتاب توفیق بیشتری یابند.

۴- در تدریس هر درس از وسایل کمک آموزشی مربوط به مباحث درس استفاده شود. در درس‌های پنجم و هفتم بازدید از اماکن تاریخی و موزه‌ها باید به‌طور جدی مورد توجه قرار گیرد.

۵- با توجه به این که در ارزشیابی درس‌های دوره پیش‌دانشگاهی ۵ نمره به فعالیت‌های کلاسی دانش‌آموزان اختصاص داده شده است، توصیه می‌شود همکاران محترم قسمت‌های اندیشه و جست و جو را جدی بگیرند.

۶- انجام تمامی فعالیت‌هایی که با عنوان «اندیشه و جست و جو» ارائه شده الزامی و اجباری نیست بلکه همکاران گرامی با توجه به مقتضیات زمانی و مکانی می‌توانند انجام برخی از آنها را از دانش‌آموزان بخواهند. حتی می‌توان انجام برخی از آنها را به‌صورت گروهی از ایشان خواست.

۷- از مطالبی که با حروف ایرانیک و زمینه رنگی چاپ شده است سؤال طرح نشود. (نظیر خلاصه شاهنامه در درس ۴)

۸- تصاویر، نقشه‌ها و نمودارهای کتاب هرکدام پیامی را دربردارند، بنابراین دقت و اندیشیدن درباره آنها در فرآیند تدریس و یادگیری ضروری است.

۹- به دلیل تخصصی بودن مباحث این کتاب، توصیه می‌کنیم دبیران غیرمتخصص از تدریس آن بپرهیزند.

گروه تاریخ دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری